

Коли моєму братові Джемі майже виповнилося тринадцять років, у нього трапився складний перелом руки в лікті. Щойно перелом загоївся й розсіялися страхи Джемі, що він більше не зможе грати у футбол, ця травма не надто його турбувала. Ліва рука в нього стала трохи коротша за праву; як він стояв або ходив, то долоню тримав під прямим кутом до стегна. Але те було йому байдуже, головне, що він міг і далі ганяти м'яча.

Відтоді спливало достатньо років, щоб можна було поглянути на них як на минуле, й ми іноді обговорювали події, що призвели до того нещасного випадку. Я твердила, що все почалося з Юселів, а Джемі, який був на чотири роки за мене старший, наполягав, що початок треба шукати раніше. А саме того літа, коли до нас приїхав Ділл і в нього виникла задумка виманити з дому Примару Редді.

А я казала: якщо брат хоче дошукуватися першопричин, то варто почати з Ендрю Джексона. Якби генерал Джексон не погнав індіанців племені струмка* угору по струмку, тоді Саймон Фінч не приплив би на своєму човні річкою Алабама, і де б ми всі в такому разі були? Ми з Джемі вже не вирішували своїх суперечок кулаками, як змалку, тому звернулися до Атикуса, щоб він нас розсудив. Батько сказав, що ми обоє маємо рацію.

Ми — південці, отож деякі наші родичі й соромляться, що жоден з відомих нам пращурів не брав участі в битві при

* Плем'я мискокі, або кріки (від англ. *creek* — струмок).— Тут і далі прим. ред.

Гастингсі* — ні з боку англосаксів, ні з боку норманів. З предків ми знаємо тільки Саймона Фінча, фармацевта з Корнвола, який до того ще й промишляв хутровиною і побожність якого поступалася лише його скнарості. В Англії Саймона переслідували ті, кого їхні ліберальніші одновірці називали методистами, а Саймон також уважав себе методистом, тож він переправився через Атлантику до Філадельфії, звідти потрапив на Ямаїку, потім до Мобіла і до Сент-Стефана. Пам'ятаючи настанови Джона Веслі** про багатослів'я під час купівлі й продажу, він заробив чималенько практичною медициною, проте щастя не здобув, бо всякчас боявся зашкодити славі Божій, наприклад, вбиратися у розкішний одяг чи носити золоті прикраси. Тому Саймон, забувши приписи свого навчителя щодо володіння невольниками, купив собі трьох рабів і з їхньою допомогою почав будувати маєток на берегах Алабами, десь за сорок миль від Сент-Стефана. Він повернувся до Сент-Стефана тільки одного разу — щоб знайти собі дружину, і вже з нею завів потомство, у якому переважали доньки. Саймон дожив до вельми поважного віку і помер багатієм.

Чоловіки з цього роду зазвичай залишалися в маєтку, який називався Пристань Фінча, і заробляли на життя бавовною. Маєток був цілком самодостатній, хоча й скромний на тлі сусідніх плантацій: на Пристані виробляли все необхідне, окрім льоду, пшеничного борошна й одягу; все це завозилося на пароплавах з Мобіла.

Саймон сприйняв би з безсилою люттю сутички між Північчю й Півднем, оскільки війна позбавила його нащадків усього, що вони мали, — окрім землі. Але традиція жити у своєму

* Вирішальна битва для норманського завоювання Англії, яка відбулася 14 жовтня 1066 р.

** Джон Веслі (1703-1791) — засновник Методистської церкви, відомий богослов.

маєтку лишалася непорушною аж до початку двадцятого століття, доки мій батько, Атикус Фінч, не вирушив до Монтгомері вивчати право, а його молодший брат — до Бостона вивчати медицину. Їхня сестра Александра була єдиною з Фінчів, хто залишився на Пристані: вона вийшла заміж за маломовного чоловіка, який тільки й робив, що лежав у гамаку біля річки і споглядав за своїми вудочками.

Коли батько отримав диплом юриста, він повернувся до Мейкома і розпочав свою практику. Мейком, розташований миль за двадцять на схід від Пристані Фінча, — головне місто округу Мейком. У кабінеті Атикуса в будівлі суду вміщалися тільки вішак для капслюхів, плаювальниця, шахівниця й незапаямований Кодекс штату Алабама. Першими батьковими клієнтами стали дві останні особи, яких повісили у мейкомській міській в'язниці. Атикус умовляв їх погодитися на великодушність штату, який готовий був дарувати їм життя за умови визнання провини у вбивстві другого ступеня, тобто ненавмисному, але ті були з роду Геверфордів, а у нас кожному відомо, що всі Геверфорди — невиправні упертюхи. Ті двоє Геверфордів уколошкали головного місцевого коваля через непорозуміння, викликане тим, що він буцімто захопив їхню кобилу, необачно вчинили це у присутності трьох свідків, та ще й наполягали, що тому сучому сину так було і треба, і вважали, що такого пояснення цілком досить для виправдання. Вони вперто не визнавали, що винні у навмисному вбивстві першого ступеня, отже Атикус майже нічого не міг зробити для своїх клієнтів, хіба що прийти на їхню страту, і ця подія, вочевидь, породила у мого батька глибоку нехіть до кримінальних справ.

Протягом перших п'ятих років життя у Мейкомі Атикус головно переймався економією; він вкладав увесь свій заробіток в освіту свого брата. Джон Гейл Фінч був на десять років молодший за мого батька; він вирішив вивчати медицину в часи, коли

бавовну не варто було і вирощувати; проте, коли дядько Джек почав працювати, Атикус уже пристойно заробляв на юриспруденції. Він любив Мейком, бо народився і виріс у цих краях; він знав тутешніх мешканців, а вони знали його; а завдяки невтомності Саймона Фінча Атикус мав родичів і свояків практично у кожній сім'ї нашого міста.

Мейком був старим містом, і коли я з ним запізналася, він був утомленим старим містом. У дощові дні вулиці перетворювалися на руду багнюку; тротуари поросли травою, будівля суду стояла на площі перехняблена. Чомусь здавалося, що тоді було спекотніше: чорний пес знемагав улітку; сухоребрі мули, запряжені у двоколки, відмахувалися від мух у задушливій тіні віргінських дубів на центральній площі. Накрохмалені комірці чоловіків розкисали вже о дев'ятій ранку. Пані брали ванну до опівдня і після пообіднього сну, але увечері все одно були схожі на гасвікі бісквіти, глазуровані потом і ароматним тальком.

Люди в ті часи рухалися повільно. Вони дріботіли через площу, зазирали з однієї крамниці до іншої і нікуди не поспішали. Доба мала двадцять чотири години, але здавалася довшою. Ніхто нікуди не квапився, бо не було куди йти, не було чого купувати, як не було й грошей на покупки і не було на що дивитися за межами округу Мейком. І все ж таки для декотрих людей то були часи обережного оптимізму: округу Мейком нещодавно пояснили, що боятися нема чого, окрім самого страху.

Ми мешкали на центральній вулиці житлової частини міста — Атикус, Джем і я, а ще наша куховарка Келпурнія. Ми з Джем і вважали, що наш тато — нівроку собі: він грався з нами, читав нам і ставився до нас чемно, хоча й трохи відсторонено.

Зовсім не те було з Келпурнією. Вона вся ніби складалася з самих гострих кутів і кісток; була короткозора і косоока; долоню мала широку як дошка і вдвічі твердішу. Келпурнія завжди